

Resultaten onderzoek: Waar liggen kansen voor samenwerking tussen agrarische ondernemers in Zuid-Holland?

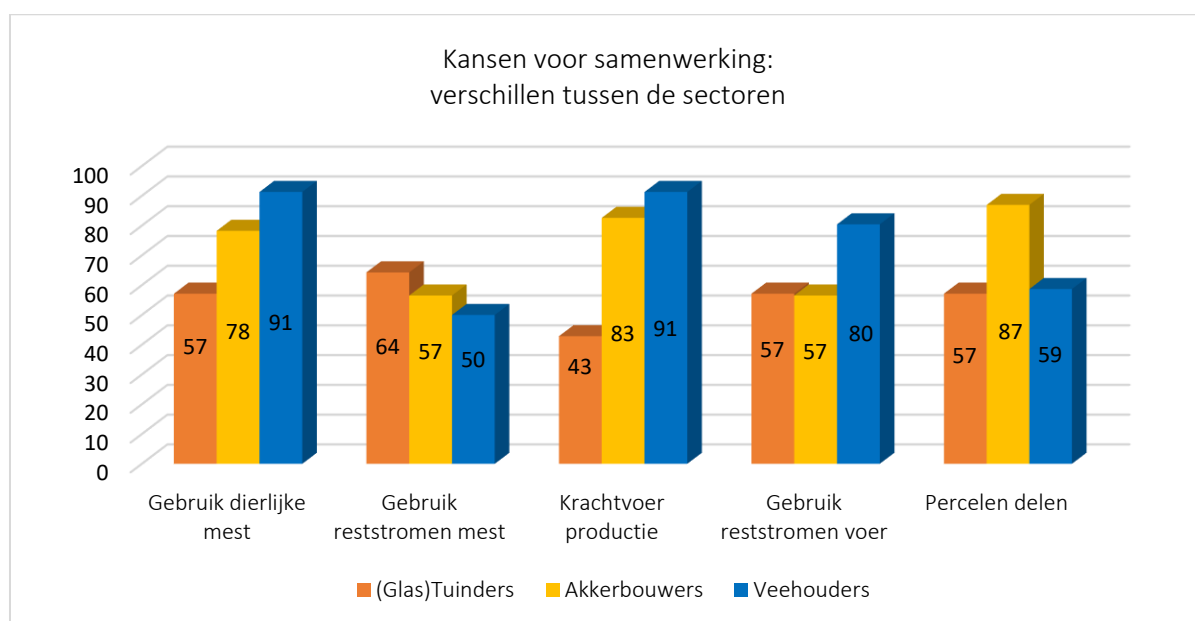
Sancia Vergunst, stagiaire bij LTO Noord regio West, heeft in januari haar onderzoek afgerond waar de vraag: Hoe kan de samenwerking tussen veehouders, akkerbouwers en tuinders worden gestimuleerd om kringlopen te sluiten? centraal stond.

De ambitie van de provincie Zuid-Holland is om kringlopen op provinciaal niveau te sluiten. Omdat cross-sectorale samenwerking potentie lijkt te hebben hieraan bij te dragen, zijn de kansen en barrières rondom deze samenwerking onderzocht. Om inzicht te krijgen in de kansen en bedreigingen rond samenwerking is een schriftelijke vragenlijst afgenomen bij 10 agrarische ondernemers. Aan de hand van de verkregen informatie is een enquête opgesteld waar 74 agrarische ondernemers op hebben gereageerd.

Welke kansen voor samenwerking hebben de meeste potentie?

Uit het onderzoek is gebleken dat de ondervraagden de meeste potentie zien in het gebruik van dierlijke mest in de akkerbouw (80%) en in de krachtvoerproductie door akkerbouwers (80%). Iets minder potentie wordt gezien in het gebruik van reststromen voor bemesting (54%), het delen van percelen tussen agrarische ondernemers (65%) en het gebruik van reststromen voor veevoeding (69%).

In onderstaand figuur zijn de kansen opgesplitst per sector:

Wat is het voordeel van samenwerking?

Ondernemers zien met name productietechnische voordelen in samenwerking (88%) en een aantal economisch voordelen (12%). Verbetering van de bodemkwaliteit wordt als een belangrijk voordeel gezien, zowel van het gebruik van dierlijke mest, het gebruik van reststromen voor bemesting als voor het delen van percelen. Bij de krachtvoerproductie door de akkerbouwer zien de ondervraagden de vermindering van de milieu-impact en verruiming van het bouwplan als voordeel. De voordelen bij het gebruik van reststromen voor veevoeding zijn het sluiten van de kringloop en de verbetering van de voerinname van het vee.

Waarom werkt nog niet iedereen samen?

In tegenstelling tot de voornamelijk productietechnische voordelen die benoemd werden, zijn de benoemde nadelen voornamelijk economisch van aard (70%). Transport- en bemonsteringskosten bemoeilijken het werken met dierlijke mest van bedrijven uit de buurt. Hoewel veel ondernemers potentie zien in de krachtvoerproductie in Zuid-Holland, geven de meesten aan dat de prijs voor veevoeding niet interessant is voor de akkerbouwer en dat vervolgens de hoge prijzen voor krachtvoer een barrière is voor de veehouder.

Waar moet de focus liggen om samenwerking te stimuleren?

Sancia Vergunst adviseert op basis van haar onderzoek om in te zetten op het aanwenden van dierlijke mest in de akkerbouw en krachtvoerproductie door akkerbouwers. Verder is het volgens haar van belang om te focussen op de samenwerking tussen akkerbouw en veehouderij, omdat hier meer potentie zit dan in samenwerking met de (glas)tuinbouw.

Binnen het project Vruchtbare Kringloop Zuid-Holland wordt op dit moment een plan gemaakt om cross-sectorale samenwerking een stap verder te brengen in Zuid-Holland. Wilt u meer weten over dit onderzoek, dan kunt u het eindrapport 'Cross-sectorale samenwerking' raadplegen. Heeft u hier ideeën over of heeft u vragen n.a.v. dit onderzoek, dan kunt u contact opnemen met projectleider Tamar de Jager (tdjager@projectenltonoord.nl).